

Ajánlás a A Magyar Kultúra Napjára

Keresztury Dezső versei

MINDIG MÁSKÉNT

Mindig másként lesz minden, mint ahogy
vágyunk álmodta és a balga hit
szeretné, egyre bontva szárnyait,
ha a remény holdfénye felragyog.

Micsoda sors ez, mely győztes tusát
ígér, célt, tervet sűg – s nem teljesít
semmit, hogy amit ajándékol ad,
csak súlyosbítsa lelkünk terheit!

Remegve állunk, megváltó csudát
esengve: elvarázsolt szarvasok;
agancsaink gúzzsáfont ágú fák,
melyeknek izzó árnyán láng lobog;

s megrendülne, ki értené, miket
suttog lombjukban az emlékezet.

MÉG KÖRÜLTEKINTHETÜNK

A két kaszás kár nélkül elhaladt;
a bilincs nyolcas jár a kert alatt.
Rám hűség-kapcsot sokan hagyatok;
kik jöttek, csak emléket hagyhatok.
Lehetnék mártír, hős manipulálton:
tudom, azért élek, mert félreálltam.
Félreálltam? Csupán elcsöndesedtem,
figyelve, szorgos munkával kezemben.
Nem az elmúlt: az eljátszott időt,
ha kérdik, bánom mindenekelőtt.
Ez már a hosszú ősz előszobája,
törött sugár hullong a kertre, házra.
Múlt és jövő közt szinte nincs határ,
aggfű s érett gyümölcs illata száll.

\
Jó lenne teljes termést gyűjteni,
de maradjon még kint is valami,
hogy pihenve tél s jég alatt kijusson
csírája, hajtása tavaszra, itthon.

DAL

Fárad a madár, leszáll már
megpihenni zöld fa ágán; -
ne vergődjem én se árván:
szállj fölém, szelíd szivárvány!

Kicsiny a ház, nagy az ablak,
lomha szél havat kavargat,
jégcsap agyarak harapnak,
de velem vagy s el nem hagylak.

VÁGTA

Álmomban poroszkálni
kezdett kesely lovam,

MÉRLEG

Minden szavam szeretném
kemény kőbe vésní,
de csak vetem vizekre;

szívem hangját szeretném
hú szívekbe szőni,
de csak szórom szelekbe;

amit kezdtem, szeretném
tisztá törvénnyel tenni,
teszem csonkán, bitangba,

életemet szeretném
jó emlékül éltetni,
s viszi világ viharja.

nyergében én királyfi,
piros arcom, barna hajam.

Vágtattunk, lángra gyúlt ár:
vitt, emelt a rohanás,
mint lassú, tarajos hullám,
lobogó palota-ház,

mely vad galoppban száguld,
noha csak puszta kép,
szívem mély kútba ájult,
zengett, dörgött az ég.

Álmodtam. Csak ijedtség,
nem a vénség tétova
zavara, hogy ilyet még
nem éreztem soha?

PERCEK

Egy perc:
az édesanyám.

egy perc:
az öregapám;

egy perc:
a barátaim;

egy perc:
örömré kín;

egy perc:
hadseregek;

egy perc:
nép:
homok perereg;

egy perc:
tüskés türelem;

egy perc:
a jobbik felem;

IGZAT SZÓLJ!

Ha mást súgna is az érdek,
csak igazat szólj;
hallgass, ha bölcsőbbnek véled,
csak igazat szólj:
ha szívedben indulat éled,
csak igazat szólj:
ember vagy, bánd meg vétked,
s csak igazat szólj!

egy perc:
még súlyt adott;

egy perc:
már én se vagyok.

MESSZE

Magas lett az Ég fölöttem,
jaj, de messze elvetődtem!
azt sem tudom meddig, hová; -
bár az Isten megmondaná!

Erdő, mező nyitva, tárva
nincs közepe, nincs határa,
mindig kettős, hármas az út,
jobbra balra messzire fut.

Keresem, seholse látom,
hol lenne megnyúgvásom;
járok a világba veszve;
honnan estem ilyen messze?

IFJUSÁG

Ringatva lejtő dombok hajlatában,
pöre fák közt áll a régi ház még.
Hazahívott otthonom szavával –
s mintha ködös holdtájékon járnék.

Kedves útja elsüppedt a hóba,
hangos szómra néma árnyak jönnek:
szálló életem tündér gubója
héja csupán a túnt időnek.

Dermedt szívvel állok csak az ágak
ingó dércsipkéje sejlik távol;
halk zajával a sikló madárnak
száll fölöttem édes ifjuságom.

Lágyan, mint az álom bonja szárnyát
a levegő tiszta kék fölében:
tán csak vágyam sejtí szárnyalását,
min az elfutó perc, oly tűnékeny.

Fellángol most, fénye átragyogja
a homályt, mely körülöttem árad.
Ó, hogy szárnya! Ó, hogy zeng a hangja!
Nincs hatalma rajta a halálnak.

NÉGY VERS A HAZÁRÓL

1. *A bujdosók szava.*

Erdők, mezők, szép ligetek, ha már
a vadludak, a fecskék visszatérnek,
puha szél hozza nyers szagát a rétnak,
s a földön felhők könnyű árnya száll:

ti hívtatok? És ti csillagok, talán
utat mutattok, hogyha egyszer részeg
bánatomban elindulok s felétek
futok? Minden tagom indulna már!

Nem szökve – s mit sem várva már a távol,
a nagyvilág, a kalandok mámorától: -
nem kell hódító sereg, sem hajóhad.

Van ház, otthon, mely megtart, őriz engem.

Helyt kell állnom. De minden idegemben
riad rekedt szava a bujdosóknak.

2. Közéjük tartozol

Őrültek, - mondod - ahogy tébolyultan
futnak egymást: magukat irtani
gyors gépeikkel, s népek sírjai
nyílnak meg vérszomjas hulló agyukban.

S van úgy - tudod - : hősök, félistenek:
szürkén nyúvődnek vas robotba állva,
szikrát vetnek s maguk lépnek a lángra,
hogy véreik s eszméik éljenek.

Úzzenek émelygő, sebes magányba:
bölcsek mégis, zordak s játékosak;
árokba visznek, min vakot a vak,
de ők léted forrása s folytatása:

az egy akol és pásztor, menny, pokol:
fuss bár tőlük, közéjük tartozol.

3. Vita

Mi ér az élet, hogyha nincs hazám?
- De van! Csak szűnjön a panaszmalom.
Van? Hadjáratok földje, csupa rom!
- Termőföld. Otthon. Gyümölcsös. Karám.

Vértrágyával jobban terem talán?
- Szőlő, barack a futóhomokon.
Halál-árnyak! Százados fájdalom!
- Mindig megújuló élan vital.

Csak ne világpókok hálóiiban!
Kétségbe'sésből születhet remény?
Hegedhet seb, mit magán kerge kos vág?

- Volt itt már gazdag élet bőszi vihar
nyomán, vállalt rend, csel helyett erény,
friss életkedv, s jó nemzeti okosság!

4.

Itt éltem igazán.
Tettem egyetmást, ami jó
volt, bár hiábavaló.
Szerettek s úztek; tán a messzeségben
valahol több lett volna nyugalmam, bérem,
de itt volt a hazám.

HAZAFELÉ

A gép siet,
de némán áll a pillanat;
alattam fellegek
fénylő sivatag-tája csak.

Északra jár,
kit dolga, sorsa arra ránt;
vándormadár
indul nyár múltán dél iránt.

Vissza, haza:
ködhéjon át ereszkedünk,
vár rám az a
város, mely visszaszív megint.

A repülő-
tér tar gypén varjúcsapat;
de engem ő
köszönt, ki már velem marad.

Lánc nélkül él,
kiszáll vágy gondolat, madár,
de visszatér,
ki egyszer még otthon talál.

IMÁDKOZNÉK

Régen élek, sokat tapasztaltam;
nincs is immár semmi hatalmomban,
szavaim csak maguk sírját ássák; -
bár így szólna ma is az imádság:

Én Istenem, jó Istenem
három angyalt küldjél nekem.
Egyik álljon a fejemnél,
másik álljon a szívemnél,
harmadik lábomnál álljon,
mindnyájunkra úgy vigyázzon:
mikor a nap újra felkel,
csókolhassuk egymást reggel.

Nem tudok már ily bízón beszélni:
a szám dadog, a szívem úgy érzi:
forrás fölött, mikor elapadt már,
e kietlen kozmikus rend regnál.

HÁROM ASSZONY

Amikor megszülettem,
látszatra semmi sem történt:
anyám csak tisztelettel,
betöltötte a törvényt; -

láng tört a föld héján át:
lávázó magmaoszlop,
fény vágott csillagpályát,
inogtak mennyek, poklok;

ormoktól patak indult,
s estvéreit benyelve
nőtt, nőtt, ömlött mint elnyúlt
folyók a tengerekbe: -

az enyém sivatagba
ért s homokba halt volna,
egy kristálypatak hogyha
partja közé nem fogja.

Kút s delta közt három asszony
állt oldozva, kötözve,
hogy gondot s áldást osszon
rám jóságuk örökre;

nem győztek hajladozni,
szívességük nem bánták;
görcseim kibogozni
segítették; szelíd párkák.

Vívásban sebzett testem
megmosták, bekötözték:
s mindig újjászülettem:
ők voltak otthon, mentség,

velük mindent kibírtam,
bátran keltem új útra:
mint homokszem megvillan
és porrá szürkül újra.

RÍMEK

Te voltál a táj,
mit szemem meg nem únt még,
te vagy a szabály,
melytől nem szabadúlnék,

te voltál az éj,
amelyben megmaradtam,
te vagy a veszély,
mely, áldássá lett rajtam;

te voltál az éj,
amelyben megmaradtam,
te vagy a veszély
mely áldássá lett rajtam;

te voltál a kín,
amit örömmel vártam,
te vagy a kinin,
mely gyógyítja lázam;

te voltál a szó,
mely megoldotta nyelvem,
te vagy az a bíró,
kit igaznak ismertem;

te voltál a kút,
mely mindig újraéled,
te vagy a kiút,
ha bekerít az élet;

te voltál a vad
mely hozzám szelidült csak,
te vagy a szabad
szél, mely ha tetszik elhagy;

te voltál a seb,
mely elfolyatta vérem,
te vagy az erősebb,
ha nincs ki segítjen;

te voltál a kör,
mely izzó fegyelembe,
te vagy a gyönyör,
mely kötöz szerelemre;

te voltál a tű,
mely, sebem bevarrta,
s te leszel a fű,
mely nyomom eltakarja.

LÁNCOK

„Lánc, lánc, eszterlánc” –
beleringsz a táncba,
nyakadban és derekadon
pitypang gyermeklánc.

Kék kő, piros kő:
szenvédély, alázat
láncra fogja s ragyogtatja
szelídséged s vágyad.

Lánc, lánc, könnyű lánc:
mintha játék volna,
s lágy szellő, hajlós fűszál
fűzne a karomba.

Nőnek gyűrűi
a közös napoknak,
szálra szál és láncra lánc
sűrű hálót fonnak.

Lánc, lánc, mennyi lánc!
áldozat, vágy, érdek,
álom, emlék: oldhatatlan
egybekúszált élet.

Szabadulnál, nem tudsz:
rab zsarnok rab társa,
bilincs lett a gyermeklánc
életre-halálra.

Lánc, lánc, csupa lánc:
seb forr a seb fölébe;
életünk mint összenőtt
ikrek égő vére.

ZRINYI

Énekeltem, de mást kíván
tőlem a sors, a szerencse.
Nehéz méltóságot kínált
erős vállamra tette,
s körém csavarta a hínárt,
hogy csalfa gögjét mentse.

Kockára vetette mindenem,
s nevet: „Nem szabadúlhatsz!”
De én neki azt felelem:
„Velem, rajtam soh'se múlass,
mert végül úrrá lesz mindenem
a sorsot kihívó dac!”

Volt váram, hazám: összetört;
elmémbe összetartom;
szívemben forgatják a tört,
de fejem meg nem hajtom:
ükeimre hagyom e pört;
győzzenek, azt óhajtom!

ÁLLANDÓSÁG A VÁLTOZÁSBAN

I.

Szúrágta szuszék, ágas, téka,
kályhaszem, billogvas, csupor
szerszám volt, élet tartozéka;
kiszórta változván a kor;
nyúl értük pajták, padlások porába
üzletelők, gyújtók kíváncsisága.

Eső, vihar-járt présházak kopáron
omlanak, gazdátlan a nyáj;
szívem csak arra jó, hogy visszafájjon
a tájra, hol méz volt a nyár.
Elszívódott a nép a városokba,
könnyebb létre, több pénzre
vágyakozva.

Kik elmentek, új rendbe álltak máshol,
vagy szétgurulnak: vékányi dió?
Jó békesség lesz a futamodásból,
szívós sereg, küzdeni is tudó?
Boldog a vándor nép az új bolyokban,
vagy tört cserép, árvizektől sodortan?

II.

A zömök ház, a major, kert, az ég, föld,
mely ifjúságom Édenkertje volt,
tanulással, örömmel, rettenettel
föltarisznyázva bár: útrabocsátott.

Huzakodó csődület cserélt aztán
lakást lakásra benn: parlaggá züllött;
a pusztulás lett állandó lakója,
mindenkié volt, tehát senkié.

Most gyerekhad sereglik, játszik
benne.
Óvoda kellett, szépen rendbehozták:
legyen jó rend otthona, nevelője.
Megújulása megújítja szívem.

III.

Elnézem a falut: az áram visszafordult,
a fiatalok újra itt
építik fel a gazos, magukra hagyott,
megdult
telkeken modern házaik.
A lapályt fölszántották, roppant táblák
kordon szőlők bő termését kínálják.

Valaha ápolt déli lejtőit elvadultan
is őrzi a sok görbe hát;
pusztult, sarjadt török és labanc
háborúban,
túlélte a filoxerát.

Még hasznára lehet, ha pihen
ugarolva,
s majd hú örökösök kezén jobb lesz a
dolga.

Néhány szép, régi pince -
helyrehozva, ahogy kell -
nyaralóvá lépett elő;
itt-ott tenyérynyi új szőlő kapaszkodik
fel:

kerül művelni kedv s erő.
Szokás? Érdek? Ha sok család akarja,
szőlős lankán jár majd fiatalja.

HATÁRON

Ezek pannon szonettek? Egy latin értelem bogozgatja bennük ész, hit rendtartó s követhető számvetésit, mit vérrel, titokkal borít a kín.

A végső kérdések! A kankalin, a fák, sziklák, hogy mit miért, nem kérdik: mint ők tenyészni volna jobb, de én itt állok a kérdő lét limesein,

verseim nem derűsek, s ezt a tárgy teszi, amelyről szólnak, tiszta aggyal figyelve a növény anarchiára,

honnán a barbár törő határt; mert ha utat vág rajt egy pillanatban, új tébolyt gyújt fejünkre nomád láza.

HÁROM KIRÁLYOK

Kertészkedem, biztosan sose tudva, hogy mi lesz kertészkedésem nyomán; virág nyílik, gyümölcs terem a fán, vagy mohón előnti kertem a dudva?

egyszer már öntöztem, már lekonyult a szomszjas növényzet, csak eső után üdült föl s kezdett nőni igazán: szándékát eső, föld el nem árulja; -

a láng ősz rubin alkonyában járok, a vad pompában magam is kigyúlva, mint amaz Három Királyok,

kik elindultak messzi útra, csillag után s nem tudta egyikük se, kárhozat várja vagy a lélek üdve.

SZERESD A SZELET!

Szeresd a szelet, ha süvít, ha nevet: vele mozdul a levegő óceánja; ha esőbe, hóba forgat, ha zúgja, mit szóba nem foghat, ha ruhád, lelked cibálja.

JÁTSZANÁNK BÁR!

Bár eszem, szívem biztat: szállj magasba szabad madárként, ha kihajt a vágy, - illendőség, szokás vetné magát nyomomba: lábzsínórja visszakapna;

engedné bár, hogy minek csak hamva szürkül, lángoljon, meglelve szavát: engem éget, mit szemem látva lát, hogy vércsecsörünk csak egymást harapja;

játszanánk bár, s ne nyársra szúrt madárral, letépett körmökkel, szörny – hatalom torkába vetve népet, hadakat;

ömölnék fény derűs egek boltjáról, táncolnánk kör a körben, boldogan dalolva tisztásokon, fák alatt!

Szeresd ha mint kóbor posta a messzeség híreit hozza, úttalan utakon járva: szava lombcsevegés, füst, illat, mennydörgés, kigyúló csillag, villámok cikázása.

Szeresd a vihart, a hámjuktól kitorrt sárkányok tombolását; ha az égzengés elül, tudod, csöndben, belül valami üzenet vár rád.

Szeresd, ha az ürbe kilépve mennyboltot emel az égre, ahol, bár senki se látja, mindenütt ott van a szívekben, parázs agyakban testesülő Ige.

Szeresd, mert sehol se lett fojtogató szerkezet, megszáll, mint a maró vágy, elhamvadván kigyúl benned és körödjön túl a zúgva sodródó-sodró szabadság.

HÚSVÉT

Árad a nap: kikelet
fürdeti a rügyeket;

langy szellő a fák alatt
elvitte a locs havat;

megmozdultak a csirák,
nyílik már a hóvirág;

szomorúfűz ága sárgul,
nő a barka, bőre bársony;

harsognak a nyitnikékek,
betöltik a mindenséget!

Húsvét, húshozó!
Újraszületni, de jó!

Szülessünk meg újra hát,
fűjjunk fűzfafurulyát,

nyergeljük meg a szelet;
vigyen emlék, képzelet;

csobogni kezd a patak,
fényesül a virradat;

EGY KESERŰ JÓBARÁTNAK

Ha az élet megkeserít,
mert bánthanak embertársaid,
a zűrzavar nyomaszt,
adjon humorod vigaszt!
Mosolygásodban számtalan
társad, híved derűje van:
gyümölcsfa, bőven termő
maradj! Veled az erdő!

kedvünk, vérünk újra pezsdül:
ki a napra seregestül,

lányok locsolni menjünk,
piros tojást sokat szedjünk!

Húsvét, halihó!
Gyerek lesz mind aki jó

KIS ÖRÖMÖK BOLDOGSÁGA

Csöndben örülsz, ha virágba
borulnak a fák,
de az is boldogság, ha
új hóba merül a világ;
öröm, ha érzed: ez szép nap
volt, termékeny, csöndhozó,
mikor hű hozzád a csélesap
szerencse, az is jaj de jó;
ha frissen ébredsz, kialudva,
s mert tiszta a lelkiismeret,
kedvedre mehet a munka,
van emberibb élvezet?

Főnök, se tudva, se vétlen
- bár pénz, üzem gondja tép –
meg ne öld szerencsétlen
a jó munka örömét!

SZEMBE

Mindig a széllal szembe,
vad bár, éles vagy enyhe,
csípi, hegyezi arcom:
eléletartom.

Mindig szembe, akárcsak
a megpihenő sirályhad,
a hit, mely úgy győz, hogy fittyet
hány a halálnak.

Szembe a vad kutyával,
az elhanyagló nappal,
szembe a puska csórét
rámszegző rajjal.

AGYAG

(Németh Jánosnak)

I.

Az Isten agyagból gyúrt
saját képére társakat;
téged is: rablót, pandurt,
s lelket lehelt: légy rab, szabad.

II.

Kezed testet ad az agyagnak
s úgy érzed, sorsot adsz neki,
te is teremtő akarat vagy,
pedig csak addig engedi
magár formálni, míg a benne
nyugvó törvény : az ő kegyelme.

III.

Gyúrhat sz karcsú, zömök
edényt belőle, szobrot, embert,
istent, vagy ördögöt,
de élni csak, nem ölni fegyvert!

HOZZÁM TARTOZOL

Hozzám tartozol: tengerhez ég,
apjához szökni nem tudó gyerek,
futóhoz cél, pihenő, menedék,
orvoshoz nagybeteg.

Ha kell, légy az, ki – mert emberi –
megőrzi mind a bajt, a keserűt,
felhők mögül kisüt.
a minden viharban legyen én, aki

MINDIG VELEM VAGY

Ha nem vagy nálam, akkor is velem vagy.
Elküldelek s követlek; újra elhagy
kalóz kedvem s hiányod visszaszív.
Úgy élsz bennem, mint kezemen a néma
vonások, gyors madárban röpte célja,
kút mélyén tiszta víz.

Ahogy szólsz, jársz, tüzet vidám eszednek,
vagyad tündér játékát őrizem meg,
szemedből tekintet,
bőröd meleg színéből, szád ízéből,
ölelésedből, csípőd halk ívéből
újratelemtelek.

Mély álmomban csókodra ébredek fel,
minden nap, újra és új értelemmel
fogalmazlak meg : így élsz igazán!
A szélbe rajzollak s kilépsz a szélből,
ha arcom lengeti a víz, színéről
szemed néz vissza rám.

Mint tükörben a tükör tükörképe:
végtelen arc fonódik egy füzérbe;
melyik vagy te? és én melyik vagyok?
Én adok fényt neked, te fényelsz bennem,
s bennünk a világ. Vagy a végtelenben
valami még nagyobb.

ELMONDHATATLAN

Ó, hogy iramlík, hogy ragad
a napok vad vágója! Nézd,
mint vonz a lomha áradat,
ó, nézd a világ tengerét!
Őrvény kap el s mint a kitért
mélység fölött az egyetlen igazi cél,
úgy int felénk a hű, szilárd
sziget, mit éveinkből építettél.

Mint párát, átszakít a fény,
oldódom, siklom, min a hab,
de e vagy a part és a héj,
hol, illó lényem megmarad;
a gyökér vagy te, én az ág,
mely felsuhant és lágyan ing a szélben,
s a gondok vad vércsehadát
a e szavad riasztja el fölőlem.

Hogy mondjam el, mi ködnek az ég,
hogymondjam el, mi vagy nekem,
hogymondjam fényed mély delét,
hogymondjam: ez a szerelem,
hogymondjam el az életet,
hogymondjam el, ami elmondhatatlan?

hogymondjam el a hű hitet,
hogymondjam el szót nem lelő zavarban,

BESZÉLJ!

Hallgass – mondod – beszélnek majd a fák;
ha kell, a kövek kiáltják a jajt,
s a fénnel izzik, szellővel sóhajt,
mely emberek orkán forr, a vád.

- De ki szelhet a kövekből karajt?
Ki mondja s érti fák, vizek szavát?
Magának él a föld: nincs némaság,
mely értünk szóra bírhatná. Hát majd

tudod: csak ember őrzi igazát,
s jogát, hogymképzélet, gond, példa, vágy,
jövő s örökség ott van a szavakban,

hogymaki hallgat, csak rejti a bajt,
s a szó orvosság, lélek szárnya, kard; -
beszélisz, mert kell. Beszélisz, ha igazad van.

IMÁDSÁG BÉKESSÉGÉRT

Ki lélek és test vagy mibennünk,
kit Istenné, törvénné tettünk:
halottak élő hagyománya,
mag, fény a jövőndő homályba; -

vadon veszejt, ijeszt a sárkány,
keresztben halsz, megégsz a máglyán,
s mind újra, szebben, erősebben
születhetsz derék emberekben: -

légy bennünk játék, alkotó láz,
testvér-vágyból fölépülő ház,
szív, igazság kényszerű harcban,
amit, a küzdő tud tudatlan:

végzet, kegyelem, ihlet légy te,
tapasztalás, törvény beszéde; -
mit düh, vád, vérszomj ölt magára,
csak igaz lényed szörny visszája, -.

igázza le bennünk hatalmad,
indulatát a fenevadnak,
tedd urunkká isteni részed:
a teremteni bátor békességet.

ÉNEKELJ!

Munka és ünnep nélkül,
gond-oldó játék nélkül,
nagy, kerek ég s föld nélkül
életünk törmelék.

Ég s föld útjain át,
időtlen időkön á
szűri a víz magát,
hogy tiszta forrás fakadjon,
hogy aki szomjas ihasson.

Ég s föld éled a dalban,
szív s értelem szárnyal abban:
őrzi, kibontja a dallam
mély századok éneké.

Aki él, szomjaznia kell,
forrásra hajolnia kell,
időkbe fonódnia kell,
hogy őst unokával össze
hú élet kötözze.

Emlékezetét ha elejti,
arcát ha sötétbe rejti,
szavát, dalait ha felejti:
por, hó, üres árny a nép.